

Я. В. Верменич

Західна Україна

ЗАХІДНА УКРАЇНА – термін, яким у різні часи української історії позначали певну сукупність українських земель. По завершенні у 17 ст. поділів України по Дніпру Західною називали ту її частину, яка не була підвладною Російській державі – землі Галичини, Поділля, Волині, Побужжя, Закарпатської України. Після 2-го та 3-го поділів Польщі 1793 і 1795 до З. У. уналежнювали переважно території, що входили до складу Австро-Угорщини. Це також спрощена, здебільшого публіцистична, назва ЗУНР. Після того, як за Ризьким мирним договором між РСФРР і УСРР та Польщею 1921 західна частина України відійшла до Польщі, термін закріпився саме за нею.

У 1920-х рр. територію З. У. складала землі, які у Польщі офіційно називали Східними кресами – Галичина (Східна Малопольща), Західна Волинь, Холмщина і Підляшшя, Західне Полісся: Станіславське, Тернопільське, Волинське, Львівське (без 8-ми західних повітів), Поліське (без Косівського і половини Пружанського повітів) воєводства, Холмщина (Люблінське воєводство) та половина Більського пов. Білостоцького воєводства. Таке «черезсмужжя» створено навмисно, з політичних міркувань: польський уряд категорично не сприймав прагнення українців мати, принаймні в Галичині, окремі адміністративні одиниці. Водночас поляки всіляко намагалися зберегти певне відчуження, що існувало між населенням Галичини, яке переважно сповідувало греко-католицьку віру, і мешканцями українських земель, які раніше перебували у межах кордонів Російської імперії й сповідували православ'я. У більш широкому розумінні термін «Західна Україна» у міжвоєнний період вживали щодо тих земель, які були під владою Польщі, Румунії та Чехо-Словаччини. Окрім названих територій у межах кордонів Польщі, це також землі Північної Буковини й Закарпаття. Після входження західноукраїнських земель до складу УРСР (див. [Возз'єднання українських земель в єдиній державі](#)) назва «Західна Україна» закріпилася за областями, створеними 1939–46 (крім Ізмаїльської).

Нині її використовують у 2-х значеннях. Здебільшого так називають лише 3 галицькі області – Львівську, Івано-Франківську, Тернопільську, однак досить часто нею послуговуються і для означення територій 7-ми областей – 3-х галицьких, а також Волинської, Рівненської, Чернівецької і Закарпатської.

Рекомендована література

1. Шимонович І. Західна Україна. Територія і населення. Статистична розвідка. Л., 1926;
2. Грушевский М. С. Очерк истории украинского народа. К., 1990;
3. Заставний Ф. Д. Українські етнічні землі. Л., 1993;
4. Кульчицький С. В. Україна між двома війнами (1921–1939 рр.): Україна крізь віки. Т. 11. К., 1999;
5. Литвин М. Р., Луцький О. І., Науменко К. Є. 1939. Західні землі України. Л., 1999;
6. Українсько-польське протистояння на західних землях у роки Другої світової війни: Мат. до бібліогр. покажч. Л.; Лц., 2007.

Бібліографічний опис:

Західна Україна / Я. В. Верменич // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-15884>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).